

د کار ملي کنفرانس بشپړ راپور

مقدمه

د افغانستان اسلامي جمهوري دولت چې تقريباً څلور لسيزې د داخلي جنگونو او بشري ناورين شاهد دی، چې لا هم جريان لري؛ ديارلس کاله کيږي، چې د افغانستان اسلامي جمهوري دولت د يو ولسواکه نظام په توگه د اساسي قانون د پلي کېدو لپاره هلې ځلې کوي، دولت تل پر دې کوښښ کوي، چې د هيواد د ابادۍ، هيوادوالو د هوساينې او کار موندنې په موخه د کار يو چارچوب جوړ کړي، خو په هيواد کې د شته فرصتونو څخه په گټنې خلکو ته کاري فرصتونه برابر شي، د افغانستان اسلامي جمهوري دولت د هيواد او ولس لپاره د روښانه راتلونکې هيله لري؛ خو له بده مرغه ويلای شو، چې د بې کارۍ عوامل په دولت کې د يو شمير مفسدو کړيو له خوا د فساد رامنځ ته کولو تر څنگ، کورنۍ جگړې او د داخلي زورواکو کشمکشونه او له افغانستان څخه د بهرنيو موسسو وتل يو له هغو لاملونو څخه دي، چې په هيواد کې يې بې کاري زياته کړې ده، دغو موسسو مخکې د کار موندنې په برخه کې ونډه لرله، خو اوس د دوی نه موجوديت او د بهرنيو مرستو کمېدو د کارونو د کمېدو ستونزه پيدا کړې ده او د دې ټولو نورو عواملو تر څنگ د اقتصاد، کرنې، مالدارۍ او صنعت په برخه کې کمه پانگونه او د پانگوالو لپاره د مناسب کاري چاپيريال نشتوالی هم د بې کارۍ له ستر عواملو څخه شميرل کيږي.

له نيکه مرغه چې اوس مهال د افغانستان اسلامي جمهوري دولت له نورو بهرنيو هيوادونو سره د لويو پروژو په برخه کې مختلف تړونونه لاسليک کړي دي، چې په پلي کېدو سره به يې د لوستو او نالوستو هيوادوالو لپاره د کار پرېمانه زمينه برابره شي.

د کار ملي کنفرانس د جوړیدو اړتیا:

- ۱- سره له دې چې افغانستان یو له هغو هیوادنو څخه شمیرل کیږي، چې په جغرافیوي لحاظ کاري فرصتونه پکې ډیر دي، ولې بیا هم ډیری افغانان د بې روزگاری له پلوه سر ټگوي.
- ۲- افغانستان ته د بې شمیره نړیوالو مرستو له راتلو سره سره نه یوازې دا چې د دې ټولنیزې ستونزې د له منځه وړلو لپاره اقدامات و نه شول، بلکې دا ستونزه ورځ تر بلې په ډیریدو ده، ولې؟
- ۳- په هیواد کې څومره او کومو دندو ته اړتیا ده، د دندو په رامنځته کولو کې څومره ظرفیت لرو او څومره همکاري منابع شته؟
- ۴- د ادارو تر منځ د بني همغږۍ نشتوالی یو له هغو عواملو څخه وو او دی، چې د کار، ټولنیزو، چارو، شهیدانو او معلولینو وزارت یې دې ته اړ کړ، څو د کار ملي کنفرانس تر چتر لاندې یادو پوښتنو ته ځواب ووايي او په هیواد کې د شته کاري فرصتونو څخه د یوې سمې تگلارې په چوکاټ کې ګټه پورته کړي.
- په همدې موخه د کار، ټولنیزو، چارو، شهیدانو او معلولینو وزارت د پرله پسې هڅو او د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت د اقتصادي مشاوریت دفتر په همکارۍ د کار ملي کنفرانس جوړ کړ، چې د دې کنفرانس په لومړۍ ورځ د هیواد د کورنیو تولیداتو لپاره د بازار موندنې په موخه د کار ملي نندارتون جوړ شو او د کنفرانس په دوهمه او دریمه ورځ، چې په کې د ملي او نړیوالو مختلفو ادارو استازو برخه اخیستې وه، په هیواد کې د شته کاري فرصتونو او کارموندنې په اړه هر اړخیزې خبرې و شوې او د کنفرانس د پایلو د تعقیبولو په موخه مختلفو ادارو سره هوکړه لیکونه هم لاسلیک شول.

دغه نندارتون د کار موندنې په برخه کې د کارگر او کارفرما تر منځ د نږدې اړیکو جوړولو او کورنیو تولیداتو لپاره د بازار موندنې په موخه جوړ شوی وه. د کار ملي نندارتون کې ۸۰ شرکتونو خپل تولیدات نندارې ته ایښي وه او همدارنګه په دې نندارتون کې زیات شمیر شرکتونو خپل خالي بستونه هم اعلان کړي وه، چې دغه چاره د کارموندنې لپاره یو مناسبه لاره ګڼل کیږي، په دغه نندارتون کې ګډونوال وکولای شو، چې له کار وړ کونکو سره له نږدې د خپلو تجربو په شریکولو سره ځانونو ته دندې پیدا کړي. دغه نندارتون کې د کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو وزارت مرستیال لعل الدین آریوبي لخوا پرانستل شو، نوموړي د ورته نندارتونونو جوړول د اوزګاره ځوانانو لپاره د کارموندنې په برخه کې یو ښه فرصت یاد کړ. لعل الدین آریوبي وویل، چې د دې نندارتون جوړولو څخه موخه په هیواد کې د کارگر او کارفرما تر منځ د مستقیمو اړیکو جوړول او کورنیو تولیداتو ته وده ور کول دي. د کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو وزارت مرستیال لعل الدین آریوبي د کار ملي نندارتون پرانست غونډه کې د کارموندنې په برخه کې د خصوصي سکتور رول مهم و باله او و یې غوښتل، څو خصوصي سکتور خپلو تولیداتو او همدارنګه د کار زمينې برابرولو کې لا زیاتې هڅې و کړي. د افغانستان د سوداګرۍ او صنایعو خونې مرستیال خان جان الکوزي هم د خصوصي سکتور د رشد په برخه کې د حکومت د لا زیاتې همکارۍ غوښتنه و کړه او له هیوادوالو یې و غوښتل، څو له خپلو داخلي تولیداتو څخه ګټه واخلي.

د کار ملي کنفرانس لومړۍ ورځ - ۱۳۹۷/۲/۱۰ ارگ:

د کار ملي کنفرانس د ملي، نړيوالو او خصوصي سکتور استازو په گډون په ارگ کې د اجرائيه رئيس ډاکتر عبدالله عبدالله له خوا پرانستل شو.

اجرائيه رئيس په خپله پرانسته وينا کې وويل: د افغانستان اسلامي جمهور دولت د کورنيو توليداتو په ځانگړې توگه د کرنې او خصوصي سکتور په برخو او اقتصادي ودې ته هر اړخيزې هلې ځلې شوي دي.

نوموړي زياته کړه: خصوصي سکتور سره يو ځای د ننګونو د تشخيص او له منځه وړلو لپاره طرحې او قوانين جوړ شوي دي، د ملي يووالي حکومت هڅه کوي، چې د افغانستان د جغرافيوې موقعيت څخه په گټنې د هيواد اقتصادي حالت ته بدلون ور کړو.

بناغلي عبدالله همدارنگه زياته کړه، چې د هيواد د هغو صادراتو څخه چې د نورو هيوادو په نامه بهر ته صادريږي مخنيوی به وکړي او د هيواد په کچه به د وچو ميوو لپاره د بازار موندنې په موخه د خصوصي سکتور سره په همغږۍ ملي نندارتون جوړولو زمينه برابره کړي.

د کار ملي کنفرانس په لومړۍ ورځ تر پرانستونکې وينا وروسته په څلورو پنلونو کې په بيلابيلو موضوعاتو خبرې او طرحې وړاندې شوې.

لومړۍ پڼل: د کار موندنې لپاره د مالي لومړیتوبونو ستراتیژي:

په دې پڼل کې د احصایې مرکزي ادارې، مالي وزارت، د افغانستان بانک، په مالي او اداري چارو کې د ولسمشر ستر سلاکار، اقتصاد وزارت، د نړیوال بانک ستر اقتصادي متخصص، د تدارکاتو ملي ادارې او د ځوانانو استازو ګډون درلود، چې په لاندې موضوعاتو یې هر اړخیزې خبرې وکړې:

- ۱- کاري بازار
- ۲- مالي پالیسي
- ۳- پولي پالیسي
- ۴- اقتصادي او مالي ساختاري اصلاحات
- ۵- بهرنۍ پانګونه

دوهم پڼل: اقتصادي همکاري:

په دې پڼل کې د بهرنیو چارو وزارت، د افغانستان بریښنا شرکت، په مالي او اداري چارو کې د ولسمشر ستر سلاکار او د ټاپي پروژې د بورډ غړی، د اوسپنې پټلۍ عمومي ادارې استازو او د AAEDC موسسې اجرائیوي مشر ګډون درلود، چې په لاندنیو دریو موضوعاتو یې هر اخیزي خبرې وکړې:

- ۱- انرژۍ
- ۲- ترانسپورت شبکه
- ۳- پرمختیايي اجنډا

دریم پڼل: د کلیو پراختیا او کرنې سکتورونو په برخو کې کارموندنه:

په دې کاري پڼل کې د کرنې، اوبو لگولو او مالدارۍ وزارت، په کرنیزو چارو کې د ولسمشر سلاکار، د اراضي لويې ادارې، د کوچيانو چارو د سمونو عمومي رياست، د کلیو بيا رغونې پراختيا وزارت، د ستراتيژيکو اړيکو رياست او د ځوانانو استازو گډون درلود، چې په دې کاري پڼل کې د زراعت او د کلیو پراختيا په برخه کې بحث او کارموندنې لپاره لارې چارې ولټول شوې.

څلورم پڼل: د سوداګرۍ او صنعت په برخه کې کارموندنه او د خصوصي سکتور د ونډې زیاتوالی:

په دې کاري پڼل کې د صنعت او سوداګرۍ وزارت، د اراضي لويي ادارې، د تدارکاتو ملي ادارې، د صنعت او سوداګرۍ خونې، د کانونو او صنعت خونې او چاپيريال ساتنې ادارې استازو ګډون درلود، چې په دې پڼل کې هم په لاندنيو مهمو موضوعاتو بحث و شو:

۱- د خصوصي سکتور د پياوړتيا لپاره خوندي چاپيريال برابرول

۲- د خصوصي سکتور پراختيا

۳- چاپيريال ساتنه

پنځم پڼل : د کانونو او پټرولیم او ودانۍ سکتور:

په دې کاري پڼل کې د کانونو او پټرولیم وزارت، د صنایعو او سوداګرۍ خونو، د امریکا د متحده ایالاتو د مرستندویه ادارې او د ښار جوړونې وزارت استازو او د کابل ښاروالۍ سرپرست ګډون درلود، چې په دې پڼل کې هم په مختلفو موضوعاتو هر اړخیزې خبرې وشوې:

۱- کانونو او خصوصي سکتور تطبیقي نقشه

۲- نوې ودانیزې لارې چارې

۳- اقتصادي وده

شپږم پڼل: ترانسپورت او زیربناوې:

په دې پڼل کې د ټولگټو وزارت وزیر، د اوسپنې پټلۍ ادارې لوی رئیس، د هوايي چلند ادارې مشر او د کابل سرپرست بناروال گډون درلود، چې د بشري سرچینو د چمتو کولو په اړه ټولیز بحث وشو.

اوم پڼل: د بشري سر چينو پياوړتيا:

په دې پڼل کې د لوړو زده کړو وزارت د علمي چارو مرستیال، په ټکنالوژۍ او زیربنایي چارو کې د ولسمشر سلاکار، د کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو وزیر، د پوهنې وزارت د تدریسي چارو مرستیال او د آلمان د تخنیکي او مسلکي چارو استازي ګډون درلود.

په دې کاري پڼل کې په لاندې دریو مهمو موضوعاتو بحث و شو:

- ۱- لوړې زده کړې، نیمه لوړې زده کړې، تخنیکي زده کړې او مسلکي زده کړې
- ۲- غوره تعلیمي او تحصیلي معلومات
- ۳- د بشري پانګو پیاوړتیا

اتم پنل: د کار بازار کې د ښځو مشارکت او ونډه:

په دې پنل کې د افغان میرمنو د سوداګرۍ او صنایعو خونې مشرې، د ښځو چارو وزارت د ماليې او ادارې چارو مرستیالې، د سوداګرۍ او صنایعو وزارت د سوداګریزو چارو مرستیالې، د مرکزي احصایې ادارې مرستیال، د ښځو اقتصادي پیاوړتیا پروګرام سرپرست، او د ځوانانو استازو ګډون درلود، په دې کاري پنل کې هم په مختلفو مهمو موضوعاتو بحث و شو:

۱- له پالیسۍ جوړونې تر عملي کولو پورې په ملکي خدمتونو او سوداګریزو چارو کې د ښځو رغنده ونډه

۲- د کار اوسني بازار څخه د میرمنو د معلوماتو پیاوړتیا

۳- د ښځو اقتصادي پیاوړتیا، اوسنۍ پرمختګ او راتلونکي پلانونه

۴- په اقتصاد کې د ښځو ونډه

نهم پڼل :د دندو ايجادلو په اړوند بيلابيل ليدلوري:

په دې پڼل کې د ولسمشر سلاکار، د کډوالو چارو وزیر، د اترا ادارې مشر، د شهیدانو او معلولينو چارو سرپرست او د آسان خدمت ادارې مشر او د ځوانانو يو تن استازي برخه لرله، چې په لاندنيو مختلفو موضوعات يې هر اړخيز بحث و کړ:

- ۱- د مخابراتو په سکتور کې د دندو ايجادول
  - ۲- په اقتصادي زونونو کې د دندو ايجادول
  - ۳- معلوماتي ټکنالوژي
  - ۴- د معلوليت لرونکو وگړو لپاره د دندو ايجادول
  - ۵- د کار په بازار کې د آسان وظيفي اړينه ونډې
- د ذکر شويو پڼلونو اصلي موخه د دندو ايجادول او له شته فرصتونو څخه گټه پورته کول وو، چې د ټولو ادارو استازو له هرې زاويې د کاري فرصتونو په را منځ ته کولو کې خپل وړانديزونه او نظريات شريک کړل چې په دې لړ کې:

- د کرنې، اوبو لگوني او مالدارۍ وزارت وزير بښاغلي نصير احمد دوراني وويل، چې د زراعت په بيلا بيلو برخو لکه اوبو لگول، بڼوالۍ، غله جاتو، نباتات، ځنگلونو، لبنياتو، زعفرانو او مرغدارۍ برخو کې به په راتلونکي کال کې ۱۲۰۰۰۰ او تر

۲۰۲۱ کال پورې به ۵۶۰۰۰۰ تنو ته د کار زمینه برابره شي، چې ۴۳٪ به يې بشخې وي.

- د ښار او کور جوړولو وزارت مالي او اداري چارو مرستيال اجمل شمس وويل، چې د ښار جوړولو وزارت به په راتلونکي دريو کلونو کې ۱۱۰۰۰ دايمي او تر ۸۰۰۰۰ زرو ډير نور کاري فرصتونه برابر کړي.
- د کابل ښاروال عبدالله حبيب زى وويل، چې په راتلونکي يو کال کې به ۱۱۷۰۰۰ کاري فرصتونه برابر کړي.
- د کانونو او پټروليم وزارت سرپرستي نرگس نهان وويل، چې په راتلونکي دريو کلونو کې به د معدنونو په برخه کې له پانگې اچونې وروسته تر ۱۰۱۱۹۶ کاري فرصتونه برابر کړي.
- د ټولگټو وزارت وزير يما ياري وويل، چې په راتلونکي يو کال کې به ۸۷۰۰۰ کاري فرصتونه برابر کړي.
- په افغانستان کې د اوسپنې پټلۍ ادارې مشر يما شمس وويل چې تر راتلونکو دريو کلونو پورې به ۱۶۰۰۰۰ زره پورې کاري فرصتونه برابر کړي.
- د ترانسپورت مالي او اداري چارو مرستيال وويل چې تر راتلونکو دريو کلونو پورې به ۸۰۰۰۰ کاري فرصتونه برابر کړي.
- د سوداگرۍ او صنعت وزارت د سوداگرۍ چارو مرستيالي کاملې صديقي د کار ملي کنفرانس کې وويل، چې تر راتلونکي يو کال پورې به ۴۰۰۰۰۰ او تر راتلونکو دريو کلونو پورې به تر ۱۰۰۰۰۰۰ کاري فرصتونه برابر کړي.
- د کليو بيا رغونې او پراختيا وزارت وزير مجيب الرحمن کريمي بيا د خپلو خبرو په ترڅ کې زياته کړه، چې د ښاري تړون(ميثاق شهروندې) پروگرام په پلي کېدو سره به ۵۰۰۰۰۰ مؤقتي کاري فرصتونه رامنځ ته کړي.

د کار ملي کنفرانس پایله:

پورتنیو مسؤلینو له خوا د ذکر شویو ارقامو پر بنسټ به تر راتلونکو دریو کلنو پورې د هیواد په کچه (2492196) کاري فرصتونه رامنځته شي، چې په پلي کیدو سره به په هیواد کې تر ډیره بریده د بیکارۍ کچه را ټیټه شي.

د کار ملي کنفرانس د ولسمشر محمد اشرف غني په وینا پای ته ورسید، ولسمشر غني د خصوصي سکتورونو پر متوازن پرمختګ تاکید و کړ، و یې ویل چې اړینه ده، خو د کرنې، صنایعو، معادن، او ساختماني سکتورونو تر منځ برابري را منځ ته شي، که برابري نه وي، هیواد به دوامداره پرمختګ و نه کړي.

ولسمشر محمد اشرف غني همدارنگه د بڼځو او نارینه و لپاره په مساوي توگه د کاري فرصتونو برابرولو، د ښارونو او کلیو د پرمختگ په برابرۍ او طبعي پانگو، اقتصادي، فرهنګي او پر بشري برابرۍ هم تاکید و کړ.

محمد اشرف غني په عاجله توگه د کارموندنې په دوامداره پرمختگ ټینګار و کړ، زیاته یې کړه چې د صادراتي هیواد لپاره تولیدي اقتصادي اجماع اړینه ده.

د کار ملي کنفرانس کې د کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو وزیر فیض الله ذکي وویل، چې په هیواد د کارموندنې او بیکارۍ د له منځه وړلو څخه مهمه موضوع نشته، د بیکارۍ په له منځ وړلو سره به په هیواد کې د امنیت او نورې ډیرې ستونزې حل شي.

د کار ملي کنفرانس کې د مختلفو ملي، نړیوالو او خصوصي سکتور استازو برخه اخیستې وه، چې هرې ادارې د کار موندنې په برخو کې د خپلو کړنو او نویو طرحو په اړه خبرې و کړې او په هیواد کې یې د کار موندنې په موخه د گډې همکارۍ ژمنې و کړې.

د کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو وزارت د دې کنفرانس د پایلو د تعقیبولو، د کار موندنې او د اداراتو ترمنځ د ښې همغږۍ په موخه یو شمیر ادارو سره هوکړه لیکونه هم لاسلیک کړل.

ترتیب کوونکي: مهنا سوله نیازی او احمدزی هیوادوست

ایدیت: محمد حکیم بهیر